

Asya Studies

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar
Year: 5 - Number: 16, p. 107-116, Summer 2021

Özel Yetenekli Öğrencilerde Benlik Saygısı Self-Esteem in Gifted Students Turkey

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.838530>

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
10.12.2020

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
22.06.2021

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
30.06.2021

Asya Studies

Ümit Doğan
şube Müdürü / Milli Eğitim
Bakanlığı,
doganumit18@hotmail.com

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0002-8144-9744>

Öğrt. Aysu Doğan
Milli Eğitim Bakanlığı / Hakkı Demir
Ortaokulu, Serdivan – Sakarya,
doganaysu42@gmail.com

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0001-5630-9400>

Öz

Bu araştırmanın genel amacı ile Bilim ve Sanat Merkezine devam eden özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarını incelemektir. Bu araştırma nicel bir araştırmadır. Bu araştırmanın evrenini 2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılında şanlıurfa Bilim ve Sanat Merkezine devam eden 108 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla Coopersmith (1991) tarafından geliştirilen ve Pişkin (1997) tarafından Türkçeye uyarlanan Coopersmith Özsaygı Envanteri kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 16.0 paket program kullanılmıştır. Araştırmada cinsiyet değişkenine göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşleri genel özsaygı, sosyal özsaygı, ev-aile özsaygısı, akademik özsaygı alt boyutlarında ve özsaygı ölçeğinin genelinde anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada yaş değişkenine göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşleri genel özsaygı, sosyal özsaygı, ev-aile özsaygısı alt boyutlarında ve benlik saygısı ölçeğinin genelinde anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında yaş değişkenine göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşleri Akademik Özsaygı alt boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği sonucu elde edilmiştir. Araştırmada okul türü değişkenine göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşleri genel özsaygı, sosyal özsaygı, ev-aile özsaygısı, akademik özsaygı alt boyutlarında ve özsaygı ölçeğinin genelinde anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Araştırma bulguları neticesinde özel yetenekli öğrencilerin yaş, cinsiyet ve okul türlerine göre benlik saygılarını etkilemediği bunun da kaynağı olarak özel yeteneklilere yönelik eğitim sisteminin olmaması, ailenin bilinç düzeyi ve yaklaşımları, çevresel etmenlerle açıklanabildiği, ayrıca toplumsal baskı, mükemmeliyetçi yapı, öğretmenlerin tutumu ve motivasyon düzeyleri ile özel yetenekli bireylerin benlik saygısını olumlu açıdan etkilemediği ve olumlu katkıda bulunmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenekli, Öğrenci, Benlik Saygısı

Abstract

The general purpose of this research is to examine the self-esteem of gifted students who attend the Science and Art Center. This research is a quantitative research. The universe of this research consists of 108 students attending şanlıurfa Science and Art Center in the 2019-2020 Academic Year. Coopersmith Self-Esteem Inventory, developed by Coopersmith (1991) and adapted into Turkish by Pişkin (1997), was used to collect data in the study. SPSS 16.0 package program was used to analyze the data. According to the gender variable, it was concluded that the views of gifted students on self-esteem did not differ significantly in the sub-dimensions of general self-esteem, social self-esteem, home-family self-esteem, academic self-esteem, and in the overall self-esteem scale. In the study, it was concluded that the opinions of gifted students regarding self-esteem according to the age variable did not differ significantly in the sub-dimensions of general self-esteem, social self-esteem, home-family self-esteem, and in the self-esteem scale in general. In addition, according to the age variable, it was found that the opinions of gifted students about self-esteem differ significantly in the Academic Self-esteem sub-dimension. According to the school type variable, the opinions of gifted students on self-esteem did not differ significantly in the sub-dimensions of general self-esteem, social self-esteem, home-family self-esteem, academic self-esteem, and the self-esteem scale. As a result of the research findings, it can be explained by the fact that gifted students do not affect their self-esteem according to their age, gender and school types, which can be explained by the lack of an education system for gifted students, the level of consciousness and approaches of the family, environmental factors, as well as social pressure, perfectionist structure, teachers' attitude and motivation levels. It has been found that individuals with special talents do not affect self-esteem positively and do not contribute positively.

Keywords: Gifted, Student, Self-Esteem

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Doğan, Ü. ve Doğan, A. (2021). Özel Yetenekli Öğrencilerde Benlik Saygısı. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 5(16), 107-116.

1. GİRİŞ

Zekânın sözlük anlamı, "İnsanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı, anlık, dirayet, zeyreklik, feraset" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2010). Yetenek ise bir kimsenin bir şeyi yapabilme veya anlama niteliği, kabiliyet veya bir duruma uyma konusunda organizmada bulunan ve doğuştan gelen güç, kapasite anlamına gelmektedir (Çelik Şahin, 2014). Piaget (1952) ise zekâyı, zihinsel sürecin etkinlik kazanması ve anımsama, uslama, algılama gibi zihinsel süreçlerin gelişimi olarak tanımlamıştır. Binet ve Simon'a (1961) göre zekâ, belirli bir amaca yönelmek ve bu amaca ulaşabilmek için uyum sağlayabilme, öz eleştiride bulunabilme ve kendine direnmesi eğitimi olarak tanımlamakta iken Wechsler (1958) ise zekânın ve kişinin amaçlı davranışlarının, mantıklı düşüncesinin, çevreyle etkin şekilde başa çıkabilmek için bir kavram olduğunu ve giriştiği çabaların tümünü kapsayan genel bir yetenek olduğunu ileri sürmüştür (Akt. Dağlıoğlu, 1995). Zekâyla ilgili en geniş çalışma Çoklu Zekâ Kuramı ile Gardner sunmuştur. Gardner zekâyı 'bir ya da birden fazla kültür için değerli olan bir ürünü ortaya koyma ya da problem çözme yeteneği' olarak tanımlamıştır (Ataman, 1998). Gardner (1999), yayımladığı "Intelligence Reframed (Zekâ Yeniden Yapılandırıldı)" adlı eserinde bu yeni zekâ alanını da kapsayacak şekilde çoklu zekâ teorisini yeniden düzenlemiştir. Gardner (1999)'ın ileri sürdüğü sekiz türdeki zekâ alanları şunlardır: Sözel- dil zekâsı, Mantıksal-matematiksel zekâ, Müziksel zekâ, Uzamsal zekâ, Bedensel-kinestetik zekâ, Kişilerarası zekâ, İçsel zekâ, Doğa Zekâsı'dır. Daha sonraları dokuzuncu zekâ alanı olarak varoluşçu zekadan bahsetmektedir. Gardner (2006) ek olarak düşündüğü zekâ alanları (etik zekâ ve mizahi zekâ) içinden dokuzuncu olarak varoluşçu zekâyı ele almıştır (Babacan, 2012). Fakat bu zekâ türlerinin de bazı bireylerde normal düzeyde bazılarının ise normal düzeyden çok fazla geliştiğini ortaya koymuştur (Akan, 2012). Özel yetenekli birey ise deneyimlerine, çevresine veya kendi yaşlılarıyla karşılaştırıldığında potansiyelini gösteren ve yüksek derecede bir performans sergileyen çocuk ve gençlere özel yetenekli denir (US Department of Education, 1993; Akt. Yumuş, 2011). Bir başka tanım ise, Silverman (2010) özel yetenekliliği diğer kişilerden farklı olduğunu fark eden, yoğun bir şekilde içsel analizle deneyimleri birleştiren ve bunlarla üst düzey zihinsel beceride aynı zamanlı olmayan gelişim olarak açıklamıştır (Akt. Karakuş, 2010). Özel yetenekli çocuklar, ailenin bulunduğu sosyo-ekonomik koşullar ve coğrafi koşullar, cinsiyet, yaş, kültür vb. birçok faktörden etkilenmektedir (Akarsu, 2001). Özel yetenekli bireylerin özelliklerini üç başlık altında inceleyecek olursak; Fiziksel Özellikleri: Özel yetenekli bireylerin fiziksel özellikleri ve genel sağlık durumlarında normal seviyenin üstündedir. Sinir sistemine üstün niteliğe sahiptirler. Duyu organları genel itibari ile keskindir. Olgunlaşmaları daha hızlıdır. Genelde, koordinasyon gerektiren faaliyetlerde tepkileri daha hızlı ve daha kuvvetlidirler (Davashgil, 2004).

Özel yetenekli çocukların yaşlılarına göre olgun davranışları, toplumsal problemleri çözebilme becerilerine sahiptirler. Diğer kişilerinde duygu ve düşüncelerine, ihtiyaçlarına önem veren kişiler oldukları için liderlik vasıfları yüksek olduğundan toplum tarafından lider kişi olarak seçilirler. Bu özellikleri de özel yetenekli kişilerin genel özelliklerindedir. Liderlik özelliğinin getirmiş olduğu toplumsal ahlak kurallarını yargılama, sorumluluk sahibi olmayı, ahlak kurallar içinde bütünlük sağlayarak bunlara uyan kişilerdir (Silverman, 1993; Akt. Leana, 2005). Çağlar'a (2004) göre zihinsel özellikleri, özel yetenekli bireylerin sürekli zihinsel faaliyetleri, kelimeleri doğru telaffuzu, kelimeleri doğru yerde kullanmaları, hızlı ve kolay öğrenmeleri, okula başlamadan okumayı öğrenebilirler, sayılara küçük yaşlarda ilgili olabilirler, güçlü bir hafızaya sahiptirler, matematiksel kavramları hızlı kavrarlar, çok fazla soru sorarlar ve hazır cevap olmaları bu bireylerin belirgin özelliklerindedir. Karakuş'a (2010) göre özel yetenekli çocuklar erken yaşlarda kendilerine uygun öğrenme yöntemlerini olumlu yönde sürdürmeleri için bütünsel bir şekilde geliştirilmelidir. Özel yetenekliler, kendilerine ve insanlığa yararlı olmak için genel okul sisteminden farklı ve bu uygulamanın dışında eğitim programı ve uygulamalarına gereksinim duyarlar. Türkiye'de bu uygulamanın başlatıcısı olarak Fen Liseleri daha sonra Anadolu, Güzel Sanatlar, Spor ve Sosyal Bilimler Liseleri kurularak, alanlarında ilgi ve yetenekleri üst düzeyde olan öğrencilere eğitim verilmesi amaçlanmıştır (Ataman, 2004). Fakat bu kuruluşlar özel yeteneklilerin beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayamadığı için Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) açılmıştır. Merkezler, okul öncesi eğitim, ilkökul, ortaokul ve lise çağındaki özel yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmaları amacıyla yerleşim biriminin özellikleri, ulaşım imkânları ve hizmet alması öngörülen öğrenci sayısı gibi hususlar da dikkate alınarak Valiliklerin teklifi üzerine Bakanlıkça açılır (MEB, 2015). Özel yetenekli öğrencilerin akademik ve psiko-sosyal yanlarını eğitim sürecinin etkilemesi kaçınılmazdır. En önemli unsur olarak okul ortamının ve akademik yaşantılarının, benlik kavramının ve öz-yeterlik inançlarının gelişiminde oldukça önemli

olduğu düşünülmektedir. Benlik kavramının içsel ve dışsal (sosyal) karşılaştırmalarında erken yaşlarda başladığı ve bunun da benlik kavramında önemli rol oynadığını söyleyebiliriz (Woolfolk, 1998; Akt. Altunve Yazıcı, 2012). Rogers'a (1981) göre bireyin benlik ile ilgili düşüncesi bireyin kendi ile ilgili düşüncelerini, kanaatini ve algısını kapsar. Kişinin kendisini nasıl görüşünün özeti benlik bilincidir. Bireyin koşulsuz sevgi ile olumlu benlik düzeyinin geliştirileceğini savunur. Bireyin düşüncesi ile davranışları arasında çelişkili bir durum varsa kaygının ortaya çıkacağını belirtmiş ve bu durumu ne kadar fazla tekrarlarsa kaygı seviyesinin artacağını, süreç içinde bireyin benlik bilincinin temelden sarsılacağını söylemektedir (Akt. Morgan, 1981). William James ise benlik kavramının varoluşu üzerine düşünmüş ve benlik saygısını kavramının öncüsü olmuştur. James'e göre benlik saygısı bireyin kendisi, bireyin kendisine karşılık derecesi ve bireyin başarısının, isteklerine oranı olarak açıklamaktadır (Bruno, 1982). Gander ve Gardiner (2001) ve Kulaksızoğlu (2001) benlik kavramını, kişinin kendinin nasıl olduğunu algılamasıyla oluşan farkındalığı yani fiziksel görünüşü, değerleri, ilgisi, yetenekleri gibi kişinin kimliğini oluşturan ve varoluşuyla gelişen tutum ve değerlendirmelerinin tamamını kapsadığı söylenebilir. Yesilyaprak'a göre (2004) benlik, psikolojik açıdan bireyin çevresel etmenleri algılaması ve değerlendirmesiyle oluşan yapılandırmasına verdiği çevresel tepkisinin en önemli kaynağı olarak kabul edilir. Benlik bilincinin ya da benlik kavramının bireyin kendisiyle ilgili olan tüm düşünceleri yani kendini algılaması, değerlendirmeleri ve duygularının bütünü etkileşimiyle oluşan natürel ve genel bir algıdır. Benlik; "Ben neyim?", "Ben ne yapabilirim?", "Benim için neler değerlidir?", "Hayatta ne istiyorum?" sorularının cevaplarını kapsamaktadır. Benlik saygısı ise literatürde "benlik tasarımı", "özsaygı", "öz-kavram", "kendilik anlayışı"; günlük hayatta "güven duygusu" ya da "kendine güven" olarak adlandırılmaktadır. Bireyin kişiliğinin temelinde olan, birey için en önemli duygu, algı ve düşüncelerin bir bütünü olarak kabul edilmektedir (Çetinkaya, Arslan, Nur, Özdemir, Demir ve Sümer, 2006). Son zamanlarda üstün yeteneğin benlik saygısı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olup olmadığını araştıran birçok araştırma vardır (Nicpon, Rickels, Assouline ve Richards, 2012). Coleman ve Fults'a (1982) göre özel yetenekli bireyler kendi yaşlılarına göre okulda sürekli yüksek başarı sergilediklerinden, yaşlılarına göre yüksek akademik benlik algısını geliştirirler. Fakat özel yetenekli arkadaşlarıyla beraber oldukları zamanda ise sürekli başarıyı sergileyemediklerinde bu benlik algısı olumsuz yönde etkilenebilir. Bu ifadeyi destekleyen kavramlardan biri de özel yetenekli bireylerin yapmış oldukları başarıları toplumun görmesiyle beraber özel yetenekli bireylerin pozitif bir etkisi olacağı aynı zamanda bilişsel performanslarıyla olumsuzlukla karşılaştıklarında kolayca baş edebileceklerinden dolayı özel yetenekli bireylerin normal kişilere göre benlik algısının daha yüksek olacağı yönündedir (Hoge ve Renzulli, 1993; McCoach ve Siegle, 2003; Akt. Altun ve Yazıcı).

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı ile Bilim ve Sanat Merkezine devam eden özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarını incelemektir. Araştırmanın amaçları doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Bilim ve Sanat Merkezine devam eden özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
2. Bilim ve Sanat Merkezine devam eden özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşleri yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Bilim ve Sanat Merkezine devam eden özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşleri okul türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2.2. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nicel bir araştırmadır. İlişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiş betimsel bir araştırmanın alt amaçları olarak alınmış ve öğrenci görüşleri bu bağımsız değişkenlere göre değerlendirilmeye çalışılmıştır.

2.3. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini 2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılında Şanlıurfa Bilim ve Sanat Merkezine devam eden 108 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma evreninin küçük ve ulaşılabilir olması sebebi ile örneklem alma yoluna gidilmemiştir.

2.4. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplamak amacıyla Coopersmith (1991) tarafından geliştirilen ve Pişkin (1997) tarafından Türkçeye uyarlanan Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri kullanılmıştır. Pişkin (1997)

Türkçeye uyarladığı bu envanterin güvenilirlik katsayısını .81 olarak tespit etmiştir. Araştırmada kullanılan envanter 'Evet' veya 'Hayır' şeklinde cevaplanabilen 58 maddeden oluşmaktadır.

2.5. Verilerin Çözülmesi

Verilerin analizinde SPSS 16.0 paket program kullanılmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin Benlik Saygısı konusundaki görüşlerinin kişisel özelliklere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlerken aritmetik ortalama, standart sapma, t-Testi, ANOVA, Tukey HSD testlerinden faydalanılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde özel yetenekli öğrencilerin kişisel bilgilerine ilişkin bulgular ve özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarının düzeyine etki eden kişisel faktörlere ilişkin bulgular yer almaktadır.

3.1. Özel yetenekli Öğrencilerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin kişisel bilgilerine ilişkin veriler aşağıda Tablo 1' de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel bilgileri.

Kişisel Bilgiler	Değişkenler	f	Yüzde(%)
Cinsiyet	Kız	22	40.7
	Erkek	32	59.3
Yaş	8-9	6	11.1
	10-11	10	18.5
	12-13	32	59.3
	14 ve üzeri	6	11.1
Okul Türü	Devlet Okulu	29	53.7
	Özel Okul	25	46.3

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan 54 öğrencinin 22'si (% 40.7) kız, 32'si (% 59.3) erkektir. Araştırmaya katılan 54 öğrencinin 6'sı (% 11.1) 8-9 yaşlarındayken, 10'u (% 18.5) 10-11 yaşlarında, 32'si (% 59.3) 12-13 yaşlarında, 6'sı (% 11.1) ise 14 ve üzeri yaşlardadır. Araştırmaya katılan öğrencilerden devlet okulunda okuyanların sayısı 29 (% 53.7), özel okulda okuyanların sayısı 25 (% 46.3)'tür.

3.2 Özel yetenekli Öğrencilerin Benlik Saygılarının Düzeyine Etki Eden Kişisel Faktörlere İlişkin Bulgular

Özel yetenekli öğrencilerin Benlik Saygısı konusundaki görüşlerinin kişisel özelliklere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlerken aritmetik ortalama, standart sapma, t-Testi, ANOVA, Tukey HSD testlerinden faydalanılmıştır. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerinin; cinsiyet, yaş ve okul türü değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği çeşitli istatistikî tekniklerle belirlenip yorumlanmıştır.

3.3. Cinsiyet Değişkenine Göre Özel yetenekli Öğrencilerin Benlik Saygılarına İlişkin Bulgular

Cinsiyet değişkenine göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşlerinin genel özsayı, sosyal özsayı, ev-aile özsayısı ve akademik özsayı alt boyutlarında anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan t-Testi sonucu elde edilen veriler Tablo 3' te verilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları.

Alt Boyut	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Genel Özsayı	Kız	22	0.41	0.12	52	-0.545	0.588
	Erkek	32	0.39	0.11	43.664		
Sosyal Özsayı	Kız	22	0.51	0.08	52	-0.620	0.505

	Erkek	32	0.49	0.14	51.732		
Ev-Aile Özsaygısı	Kız	22	0.44	0.13	52	1.804	0.066
	Erkek	32	0.51	0.16	50.728		
Akademik Özsaygı	Kız	22	0.43	0.16	52	-0.144	0.882
	Erkek	32	0.42	0.13	39.447		

Tablo 3'teki verilere göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşleri genel özsaygı, sosyal özsaygı, ev-aile özsaygısı ve akademik özsaygı alt boyutlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan t-Testi sonucu elde edilen veriler Tablo 4' te verilmiştir.

Tablo 4. Cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları.

	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Kız	22	0.45	0.09	52	0.334	0.732
Erkek	32	0.45	0.07	49.473		

Tablo 4'teki verilere göre cinsiyet değişkenine göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşleri anlamlı farklılık göstermemektedir [t(52) = 0.334; p> .05].

3.4. Yaş Değişkenlerine Göre Özel yetenekli Öğrencilerin Benlik Saygılarına İlişkin Bulgular

Yaş değişkenlerine göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşlerinin genel özsaygı alt boyutunda anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonucu elde edilen veriler Tablo 5' te verilmiştir.

Tablo 5. Yaş değişkenine göre ANOVA sonuçları.

Alt Boyut	Yaş	N	\bar{X}	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	F	p	Fark
Genel Özsaygı	8-9	6	0.44	0.10	G. Arası	0.035	3	0.846	0.475	-
	10-11	10	0.40	0.10	G. İçi	0.694	50			
	12-13	32	0.38	0.10	Toplam	0.729	53			
	14 ve üzeri	6	0.44	0.18						
	Toplam	54	0.40	0.11						

p> 0.05

Tablo 5'te yaş değişkenine göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşlerinin genel özsaygı alt boyutunda anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ANOVA yapılmış ve anlamlı farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır [F(3)= 0.846; p> 0.05].

Yaş değişkenine göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşlerinin Sosyal Özsaygı alt boyutunda anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonucu elde edilen veriler Tablo 6' da verilmiştir.

Tablo 6. Yaş değişkenine göre ANOVA sonuçları.

Alt Boyut	Yaş	N	\bar{X}	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	F	p	Fark
Sosyal Özsaygı	8-9	6	0.60	0.14	G. Arası	0.080	3	1.913	0.139	-
	10-11	10	0.51	0.09	G. İçi	0.700	50			
	12-13	32	0.48	0.10	Toplam	0.780	53			
	14 ve üzeri	6	0.52	0.20						
	Toplam	54	0.50	0.12						

p> 0.05

Tablo 6'da yaş değişkenine göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşlerinin sosyal özsaygı alt boyutunda anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ANOVA yapılmış ve anlamlı farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır [F(3)= 1.913; p> 0.05] .

Yaş değişkenine göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşlerinin Ev-Aile özsaygısı alt boyutunda anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonucu elde edilen veriler Tablo 7' de verilmiştir.

Tablo 7. Yaş değişkenine göre ANOVA sonuçları.

Alt Boyut	Yaş	N	\bar{X}	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	F	p	Fark
Ev-Aile Özsaygısı	8-9	6	0.47	0.05	G. Arası	0.033	3	0.434	0.729	-
	10-11	10	0.45	0.17	G. İçi	1.257	50			
	12-13	32	0.50	0.14	Toplam	1.290	53			
	14 ve üzeri	6	0.45	0.23						
	Toplam	54	0.48	0.15						

p> 0.05

Tablo 7'de yaş değişkenine göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşlerinin ev-aile özsaygısı alt boyutunda anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ANOVA yapılmış ve anlamlı farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır [F(3)= 0.434; p> 0.05] .

Yaş değişkenine göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşlerinin Akademik özsaygı alt boyutunda anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonucu elde edilen veriler Tablo 8' de verilmiştir.

Tablo 8. Yaş değişkenine göre ANOVA sonuçları.

Alt Boyut	Yaş	N	\bar{X}	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	F	p	Fark
Akademik Özsaygısı	8-9 (1)	6	0.58	0.12	G. Arası	0.172	3	3.046	0.037	1-3
	10-11 (2)	10	0.42	0.08	G. İçi	0.941	50			
	12-13 (3)	32	0.41	0.14	Toplam	1.113	53			
	14 ve üzeri (4)	6	0.37	0.15						
	Toplam	54	0.42	0.14						

p> 0.05

Tablo 8’de yaş değişkenine göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşlerinin Akademik Özsayı alt boyutunda anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ANOVA yapılmış ve anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır [F(3)= 0.434; p< 0.05].

Bu farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD testi sonuçlarına göre farkın yaşı 8-9 olan öğrenciler ile yaşı 12-13 olan öğrenciler arasındaki farktan kaynaklandığı tespit edilmiştir. Akademik özsaygısı alt boyutunda yaşı 8-9 olan öğrencilere ait ortalama \bar{X} = 0.58, yaşı 12-13 olan öğrencilere ait ortalama \bar{X} = 0.37 olduğundan bu farkın yaşı 8-9 olan öğrencilerin lehine olduğu söylenebilir.

Özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşlerinin yaş değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonucu elde edilen veriler Tablo 9’ da verilmiştir.

Tablo 9. Yaş değişkenine göre ANOVA sonuçları.

Yaş	N	\bar{X}	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	F	p	Fark
8-9	6	0.52	0.04	G. Arası	0.035	3	1.702	0.179	-
10-11	10	0.44	0.08	G. İçi	0.343	50			
12-13	32	0.44	0.06	Toplam	0.378	53			
14 ve üzeri	6	0.45	0.14						
Toplam	54	0.45	0.08						

p> 0.05

Tablo 9’da özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşlerinin yaş değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ANOVA yapılmış ve anlamlı farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır [F(3)= 1.702; p>0.05].

3.5. Okul Türü Değişkenine Göre Özel yetenekli Öğrencilerin Benlik Saygılarına İlişkin Bulgular

Okul türü değişkenine göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşlerinin genel özsayı, sosyal özsayı, ev-aile özsaygısı ve akademik özsayı alt boyutlarında anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan t-Testi sonucu elde edilen veriler Tablo 10’ da verilmiştir.

Tablo 10. Okul türü değişkenine göre t-testi sonuçları.

Alt Boyut	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Genel Özsayı	Devlet	29	0.39	0.12	52	-0.517	0.603
	Özel	25	0.40	0.10	52.000		
Sosyal Özsayı	Devlet	29	0.49	0.14	52	-0.862	0.379
	Özel	25	0.52	0.09	48.861		
Ev-Aile Özsaygısı	Devlet	29	0.45	0.13	52	-1.836	0.069
	Özel	25	0.53	0.16	47.053		
Akademik Özsayı	Devlet	29	0.43	0.14	52	0.385	0.701
	Özel	25	0.42	0.14	51.228		

Tablo 10'daki verilere göre okul türü değişkenine göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşleri genel özsaygı, sosyal özsaygı, ev-aile özsaygısı ve akademik özsaygı alt boyutlarında anlamlı farklılık göstermemektedir.

Özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşlerinin okul türü değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan t-Testi sonucu elde edilen veriler Tablo 11' de verilmiştir.

Tablo 11. Okul türü değişkenine göre t-testi sonuçları.

	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Devlet	29	0.44	0.08	52	-1.168	0.244
Özel	25	0.46	0.07	51.937		

Tablo 11'deki verilere göre okul türü değişkenine göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşleri anlamlı farklılık göstermemektedir [$t(52) = -1.168$; $p > .05$].

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada cinsiyet değişkenine göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşleri genel özsaygı, sosyal özsaygı, ev-aile özsaygısı, akademik özsaygı alt boyutlarında ve benlik saygısı ölçeğinin genelinde anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca paralel olarak Karnes ve Wherry (1981) özel yetenekli kız ve erkek öğrencilerin benlik kavramları üzerine yaptıkları çalışmada anlamlı bir fark bulamamışlardır. Lehman ve Edwins (1981) de özel yetenekli öğrencilerin benlik kavramlarının düzeyleri arasında cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık tespit edememişlerdir.

Araştırmada yaş değişkenine göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşleri genel özsaygı, sosyal özsaygı, ev-aile özsaygısı alt boyutlarında ve benlik saygısı ölçeğinin genelinde anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca yaş değişkenine göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşlerinin Akademik Özsaygı alt boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bu farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD testi sonuçlarına göre farklılık yaşları 8-9 olan öğrenciler ile yaşları 12-13 olan öğrenciler arasında ve yaşları 8-9 olan öğrencilerin lehinedir. Bu durumda yaşları 8-9 olan özel yetenekli öğrencilerin akademik benlik saygısı düzeylerinin yaşları 12-13 olan özel yetenekli öğrencilere göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu sonuca paralel olarak Erikçi (2005) de araştırmasında çocuk ve ergenlerin sınıf düzeyi değişkenine göre yapılan analiz sonucunda benlik saygısı puanlarının, sınıf düzeyi yükseldikçe benlik saygısında düştüğünü bulmuşlardır (Akt. Türedi, 2015). Rosenberg ve Pearlin (1978), yaş gruplarına göre sosyal statü ve benlik saygısını inceleyen araştırmada, sosyal statü olgusundan en çok ergenlerin benlik saygısının etkilendiğini sonucuna ulaşmışlardır (Akt. Altun ve Yazıcı, 2012). Yapılan literatür araştırmasında bu bulguyu destekleyen bir başka çalışma ise Lepper, Corpus ve Iyenger'in (2005) de 797 öğrenciyle yapmış oldukları çalışmanın sonucu da yapılan çalışmaları destekleyici durumdadır. Bu çalışmada araştırmacılar 3. ve 8. sınıflar arasında üstün yetenek düzeyine sahip öğrencilerin sınıf düzeyi yükseldikçe içsel motivasyonun doğrudan azaldığını tespit etmişlerdir (Akt. Topçu, 2015).

Araştırmada okul türü değişkenine göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygılarına ilişkin görüşleri genel özsaygı, sosyal özsaygı, ev-aile özsaygısı, akademik özsaygı alt boyutlarında ve benlik saygısı ölçeğinin genelinde anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Keskin (2010) İstanbul'un Anadolu yakasındaki iki devlet ve iki özel ilköğretim okulundaki 6. ve 7. sınıf öğrencilerine yapılan çalışmada cinsiyet, gelir grubu, okullarına aidiyet, kendi odasının bulunup bulunmaması, anne-baba eğitim durumu, kardeş sayısı değişkenlerine göre incelenmiş ve benlik saygısının değişmediği sonucuna ulaşılmıştır (Akt. Türedi, 2015).

Sonuç olarak özel yetenekli öğrencilerin yaş, cinsiyet ve okul türlerine göre benlik saygılarını etkilemediği bunun da kaynağı olarak özel yeteneklilere yönelik eğitim sisteminin olmaması, ailenin bilinç düzeyi ve yaklaşımları, çevresel etmenlerle açıklanabilir. Ayrıca toplumsal baskı, mükemmeliyetçi yapı, öğretmenlerin tutumu ve motivasyon düzeyleri ile özel yetenekli bireylerin benlik saygısını olumlu açıdan etkilemediği ve olumlu katkıda bulunmadığı söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Akan, H. (2012). Üstün Zekalı 6-8. Sınıf Öğrencilerinin İki Farklı Akademik Ortamdaki Sosyometrik Statülerine Göre Empatik Eğilimleri, Yaşam Doyumları ve Aile Yaşantıları (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Doç. Dr. Diğdem Müge Siyez), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akarsu, F. (2001). *Özel Yetenekli Çocuklar, Aileleri ve Sorunları*. Ankara: Eduser Yayınları.
- Altun, F. ve Yazıcı, H. (2012). Özel Yetenekli Öğrencilerin Benlik Kavramları ve Akademik Öz-Yeterlik İnançları: Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 319-334.
- Ataman, A. (1998). Üstün Zekâlılar ve Özel Yetenekliler. (Ed. Eripek, S.). *Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Özel Eğitim Kitabı* İçinde (s.171-194). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Ataman, A. (2004). *Üstün Zekalı ve Özel Yetenekli Çocuklar*. M. R. Şirin ve diğerleri (Haz.), Özel yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Babacan, T. (2012). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Üstbilişsel Okuma Stratejileri İle Çoklu Zeka Alanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Tuncay Dilci), Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bruno, F. J. (1982). *Psikoloji Tarihine Giriş*, (Çeviren: Nesrin Hisli). İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Coleman, J. M. ve Fults, B. A. (1982). Self Concept and The Gifted Classroom: the Role of Social Comparisons. *Gifted Child Quarterly*, 26(3), 116-120.
- Çağlar, D. (2004). 'Üstün Zekâlı Çocukların Özellikleri', *Özel Yetenekli Çocuklar Makaleler Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Çelik Şahin, Ç. (2014). Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencilerinin Bu Kurumlara İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(21), 101-117.
- Çetinkaya S.; Arslan S.; Nur N.; Özdemir D.; Demir F. ve Sümer H. (2006). Sivas İl Merkezinde Sosyoekonomik Düzeyi Farklı Üç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Benlik Sayısı Düzeyi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 0(9), 116-122.
- Dağlıoğlu, E. (1995). İlkokul 2.-5. Sınıflara Devam Eden Çocuklar Arasından Özel Yetenekli Olanların Belirlenmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Doç. Dr. Nilgün Metin), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Gander, M. J. ve Gardiner H. W. (2001). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*, (Çeviren: Ali Dönmez, Bekir Onur, Nermin Çelen). Ankara: İmge Yayınevi.
- Karabulut, R. (2010). Türkiye'de Özel Yetenekliler Eğitiminin Tarihi Süreci, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Prof. Dr. Ali Güler), Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karakuş, F. (2010). Özel Yeteneklilerin Ana-Babalarının Karşılaştıkları Güçlükler. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 127-144.
- Leana, M. Z. (2005). Üstün Zekâlı ve Normal Çocuklarda Yönetmel Fonksiyonlar: Londra Kulesi Testi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Sevtap Cinan), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Marsh, H. W. ve Hau, K. (2003). Big-Fish-Little-Pondeffect on Academic Self Concept: A Crosscultural (26-country) Test of Negativeeffects of Academically Selective Schools. *American Psychologist*, 58(5), 364-376.
- Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi (2015). *Tebliğler Dergisi*. Kasım 2015/2698.
- Morgan, C. T. (1981). *Psikolojiye Giriş Ders Kitabı*, (Çeviri Ed. Sibel Karataş). Ankara: Meteksan Ltd. Şti.
- Nicpon, M. F.; Rickels, H.; Assouline, S. G. ve Richards, A. (2012). Self Esteem and Self Concept Among Gifted Students With ADHD. *Journal of the Education of The Gifted*, 3(35), 220-240.
- Ogurlu, Ü. (2012). Liderlik Becerileri Geliştirme Programının Üstün Zekâlı Olan ve Olmayan Öğrencilerin Liderlik Becerilerine Etkisi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Serap Emir), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Piskin, M. (1997). Türk ve İngiliz Lise Öğrencilerinin Benlik Saygısı Yönünden Karşılaştırılması. *III. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bilimsel Çalışmaları Kongre Kitabı*. Adana:

-
- Ç.Ü. Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalı ve Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayını.
- TDK (Türk Dil Kurumu). (2010). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid adresinden 08.09.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Türedi, E. (2015). Özyeterlik, Benlik Saygısı ve Atılganlık Düzeyi İlişkisi: Cinsiyet ve Deneyim Süresi Açısından Resmi Okul ve Özel Okul Öğretmenleri Üzerine Bir Araştırma, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Doç. Dr. Turhan Toros), Mersin: Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Topçu, S. (2015). Üstün ve Normal Zihin Düzeyine Sahip Öğrencilerde İçsel-Dışsal Motivasyon Ve Benlik Saygı Düzeyi Arasındaki İlişki, (Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Marilena Z. Leana Taşçılar), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yeşilyaprak, B. (2004). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yumuş, A. (2011). Bilim ve Sanat Merkezlerinin Amacına Uygun İşleyişinin Merkez Öğretmenleri Tarafından Değerlendirilmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Veli Toptaş), Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
-